

Активдик жалпы билим берүү орто мектеби

Тема:

**«Кыргызстандын
көлдөрүнө саякат»**

(Практикалык иш)

Мугалим: Шакирова С.К.

Сабактын темасы: Кыргызстандын көлдөрүнө саякат

Сабактын максаттары:	Көрсөткүчтөрү:
Билим берүүчү: Практикалык сабакта окуучулар Кыргызстандын көлдөрүн өздөрү изилдөө менен бирге терең түшүнүк алышат.	Практикалык сабакта окуучулар Кыргызстандын көлдөрүн өздөрү изилдөө менен бирге терең түшүнүк алышса;
Өнүктүрүүчү : Окуучулар суу жөнүндө макалдарды айтуу менен Кыргызстандын көлдөрүнө изилдөө жүргүзүп, терең түшүнүп жана мазмунун сүйлөп берүү менен бирге картадан алган ордун аныктап, контур картага жазып терең ой жүгүртүшөт.	Окуучулар суу жөнүндө макалдарды айтуу менен Кыргызстандын көлдөрүнө изилдөө жүргүзүп, терең түшүнүп жана мазмунун сүйлөп берүү менен бирге картадан алган ордун аныктап, контур картага жазып терең ой жүгүртүшсө;
Тарбия берүүчү: Окуучулар география сабагына кызыгып окуу менен логикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүүгө, сууну сарамжалдуу пайдаланууга тарбияланышат.	Окуучулар география сабагына кызыгып окуу менен логикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүүгө, сууну сарамжалдуу пайдаланууга тарбияланышса;

Күтүлүүчү натыйжа:

- Практикалык сабакта окуучулар Кыргызстандын көлдөрүн өздөрү изилдөө менен бирге терең түшүнүк алышты.
- Окуучулар суу жөнүндө макалдарды айтуу менен Кыргызстандын көлдөрүнө изилдөө жүргүзүп, терең түшүнүп жана мазмунун сүйлөп берүү менен бирге картадан алган ордун аныктап, контур картага жазып терең ой жүгүртүштү.
- Окуучулар география сабагына кызыгып окуу менен логикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүүгө, сууну сарамжалдуу пайдаланууга тарбияланышты.

Сабактын тиби: Практикалык сабак

Колдонулуучу методдор:

Жекече, топто, жупта иштөө, баяндоо, изилдөө, көрсөтүү методдору.

Колдонулуучу баалоо методдору:

Баяндап баалоо, аныктоочу, калыптандыруучу, бири-бирин баалоо.

Сабактын жабдылышы:

Кыргызстандын картасы, таркатмалар, упайлар, атлас, контур карта, проектор же электрондук доска, презентация, батман, түстүү маркер ж.б.

Негизги компетенттүүлүк	Предметтик компетенттүүлүк
Маалыматтык (НК1)	Өтүлгөн теманы түшүнүү аркылуу кайталап, аң сезимдүү кабыл алуу (ПК1)
Социалдык көнүмдөр (НК 2)	Сабакта берилген тапшырмалар а менен иштей алуу (ПК 2)
Өз ишин уюштуруу жана көйгөйлөрдү чечүү (НК3)	Алган билимин тереңдетүү, кызыгуу, эске тутуу (ПК 3)

№	Сабактын этаптары	Мугалимдин ишмердүүлүгү	Окуучулардын ишмердиги	Компетенттүү лүктөр	
				НК	ПК
1.	Уюштуруу (3 мин)	Саламдашуу, Жагымдуу маанай түзүү (окуучуларга карта боюнча багыттарды аныктайып физ.минутка жасатуу) жана түстүү тегерекчелердин негизинде окуучуларды 1.“ Ысык-Көл” тобу 2.“ Соң-Көл” тобу 3.“ Чатыр-Көл” тобу деп топторго бөлүү жана көл жөнүндө ырларды айтуу	Окуучулар бири-бирине жылмаюу тартуулашат жана топторго бөлүнүшөт.		
2.	Уйтатышмасын суроо(10мин)	“ Мүз жаргыч” оюну аркылуу Макалдарды улап табуу 1.Суу өмүрдүн(булагы) 2.Суу сыйлаган зор болоор,.....(суу кордогон кор болоор) 3.Тоону-ташты суу бузат,.....(адамзатты сөз бузат) 4.Аккан арыктан.....(суу агат) 5.Эл баш болгуча,.....(суу башы бол) 6.Көлгө кушуң түшпөсүн,.....(жаманга ишиң түшпөсүн)	Класстагы окуучулар бири-бирине ыр саптарын,макалдарды айтуу,суроолорго жооп берүү менен үй тапшырмасын талуулашат.	НК1 НК2 НК3	НК1 НК2 НК3
3.	Практикалык сабактын жүрүшү (20 мин)	Кыргызстандын көлдөрүнө саякат практикалык сабагыбыздын жүрүшү: Практикалык сабакта ар бир берилген тапшырмаларды окуучулар аткарганда түрдүү упайлар менен баалап түрүү (гул,карта,көөнөр ж.б.) 1-тапшырма: Окуучулар 1.“ Ысык-Көл” тобу 2.“Соң-Көл” тобу 3.“ Чатыр-Көл” тобу бөлүнгөн тобу менен өз тобунун атынданы көлдөрдү изилдешет жана батманга маалыматтарды жазып,өз ойлорун айтышат. 1.“ Ысык-Көл” тобу Ысык-Көл Кыргызстандын Ысык-Көл облусундагы,Ысык-Көл өрөөнүндө орун алган Узундугу-182 км Туурасы-58 км Аянты-6236 км ² Көлөмү-1738 км ³ Эң терең жери-668м Түздүүлүгү-5,8 % Суу топтоо аянты-15,844 км ² Күйгөн дарыялар~ 80 дарыя дениз деңгээлинен бийиктиги 1607 м 2.“ Соң-Көл” тобу Соң-Көл Тянь-Шань тоолорунун кооз көлү болуп саналат. “Соң-Көл” деген сөз “Акыркы көл” деген маанини билдирет. Ал Нарын облусунун түндүк-батыш бөлүгүндөгү “Соң-Көл тоо” менен “Молдо тоонун” ыркаларында жайгашкан зор өрөөндө, деңиз деңгээлинен 3016 м бийиктикте жайгашкан. Көлдүн узундугу 29 км, ал эми туурасы – 18 км, тереңдиги – 22 метрди түзөт. Бул көл Кыргызстандагы эң ири ичүүчү суу топтолгон жай болуп саналат. Көлдүн бетинин аянты – 278 км кв. Соң-Көлдүн суусу тоолордон агып түшкөн чакан дайралардын эсебинен толукталып турат, ал эми көлдөн Соң-Көл дайрасы агып чыгып, орунштаган Нарын дайрасына кошулат. 3.“ Чатыр-Көл” тобу Чатыр-Көлдүн — көркүнө чыгарган, баш аягына жетпей созулган Торугарт тоо кыркалары түштүктө созулса, анын түндүгүнүн Ат-башы тоолорунун түгөнгүс кыркалары курчайт. Андагы, мөңгүлөрдөн эрип аккан мөлтүр-тунук, кашка суулар жерден сызылып чыккан булак сууларына кошулуп, Чатыр-Көлгө тынымсыз куюп көлөмүн толтуруп турат. Жалпысынан алганда көлгө 50дөн ашуун суулар куят. Алардын ичинен тынымсыз көлдү толтурган Көк-Аргын, Мүз-Төр, Таш-Булак, Муз-Бел, Айрык, Үч-булак суулары бар. Чатыр-Көлдүн узундугу 23 туурасы 11 километрге созулуп, аянты 170 чарчы км. Көгөргөн көлдүн күзгүдөй чагылган аймагын түзөт. Анын тереңдиги 7 метрден баштап 19 метрге жетет. 4. Сары-Челек көлү Сары-Челек көлү Тоскоол,Тоскоол-Ата, Чаткал кырка тоосунун Ат-Ойнок кырка тоосуна такалган жерде Кожо-Ата , суусунун алабында жайгашкан көл. Аксы районунун аймагында. Деңиз деңгээлинен 1873 м бийиктикте. Узундугу 7,5 км,эң жазы жери 2280 м. Аянты 4,92 км кв. Тереңдиги 234 м,тереңдиги боюнча Кыргызстанда 2-орунда(Ысык-Көлдөн кийин) . Жээги көбүнчө тик, жардуу,булуң-буйткалуу. Сары-Челек жер титирегенде эбегейсиз зор көчкү өрөөндүн таманын бөгөп калышынан пайда болгон. Ошондуктан көлдүн формасы тоо өрөөнүнүн формасын кайталап узатасынан жатат. Көлгө Сары-Челек суусу куюп,андан Тоскоол суусу агып чыгат. Көл түбүндөгү жаракалардан булактар чыгат. 5. Мерцбахер көлү Мерцбахер көлүнүн аянты 4,5км ² , тереңдиги 60 м, узундугу 4 км, деңиз деңгээлинен бийиктиги 3304 м, Ысык-Көл областынын чыгышында Түштүк-Эңилчек мөңгүсүнүн аймагында орун алган.	Окуучулар бөлүнгөн тобу менен практикалык сабакта берилген тапшырмаларды аткарышып,көлдөрдү изилдеп жана контур карта,карта менен иштешет,суроолорго жооп беришет.	НК1 НК2 НК3	ПК1 ПК2 ПК3

2-тапшырма:

"Баш катырма" оюну аркылуу
Төмөнкү көлдөрдү аянттары менен дал келтиргиле?

1. Ысык-Көл
2. Соң-Көл
3. Чатыр-Көл
4. Сары-Челек
5. Мерцбахер

- А) 278 км кв
- Б) 6326 км кв
- В) 4,5 км кв
- Г) 6236 км кв
- Д) 170,6 км кв
- Е) 4 92 км кв

Жообу:

1	2	3	4	5
г	А	Д	Е	В

3-тапшырма:

"Ойлон-изден,тап" оюну аркылуу

2.Төмөнкү көлдөрдү эң терең жери менен жебе аркылуу дал келтиргиле?

1.Сары-Челек	668 м
2. Соң-Көл	19 м
3. Мерцбахер	234 м
4. Ысык-Көл	22 м
5. Чатыр-Көл	60 м

4-тапшырма:

Контур карта менен иштөө

Окуучуларга контур карта таркатылат жана доскага да контур карта илинет, 3 топкогу окуучулар изилдеп кайсы топ биринчи аткарып бүтсө доскага чыгып контур картага көлдөрдүн жайгашкан ордун аныктап жазат жана аны баары бирге туура же ката экенин талкуулашат.

1. Ысык-Көл
2. Соң-Көл
3. Чатыр-Көл
4. Сары-Челек
5. Кара-Суу
6. Мерцбахер
7. Ай-Көл

5-тапшырма:

Тест менен иштөө

- 1) Кыргыз Республикасында кайсыл көл тоо урап, дарыясуусу бөгөлүп калгандыктан пайда болгон?
а) Чатыр-Көл б) Сары-Челек в) Соң-Көл г) Ысык-Көл д) Токтогул суу сактагычы
- 2) Соң-Көл көлү деңиз деңгээлинен канча метр бийиктикте орун алган?
а) 3500м б) 2300м в) 3016м г) 3520м д) 3270м
- 3) Ысык-Көл көлүнүн узундугу канча?
а) 668км б) 530 км в) 182км г) 60км д) 156км
- 4) Сары-Челек көлү келип чыгышы боюнча, морфологиялык түзүлүшү боюнча кандай көлдүн типине кирет?
а) карсттык б) тектоникалык в) бөгөлмө г) мореналык д) аралашма
- 5) Суусунун деңгээли 3016м бийиктикте, тереңдиги 22м, узундугу 29м, бетинин аянты 278 км², Кажыргы суусу агып чыккан көл кайсы?
а) Ысык-Көл б) Соң-Көл в) Чатыр-Көл г) Кулун д) Сары-Челек
- 6) 3520м бийиктикте жайгашкан жана бетинин аянты 170 км², тереңдиги 19 м келген көлдү атагыла.
а) Сары Челек б) Соң Көл в) Ысык-Көл г) Мерцбахер д) Чатыр Көл
- 7) Кайсы көлдөн кажыргы суусу агып чыгат?
а) Чатыр-Көл б) Соң-Көл в) Ысык-көл г) Кулун д) Мерцбахер.
- 8) Ысык-Көлдүн бетинин деңгээли деңиз деңгээлинен канча бийиктикте турат?
а) 2070м б) 1560м в) 1607м г) 3600м д) 2570м
- 9) Сары-Челек көлү кандай жол менен пайда болгон?
а) тектоникалык б) калдык в) карстык г) мөңгүлүк д) бөгөлмө
- 10) Кыргызстандагы ири көлдөр пайда болушу боюнча кайсы типке кирет?
а) мөңгүлүк б) тектоникалык в) бөгөлмө г) калдык д) карстык

Окуучулар баш катырмаларга жооп берүү менен логикалык ой жүгүртүшөт.

4.

Сабактын бышыктоо (өмүнө)

- Бышыктоо: "БИЛЕРМАН ОРДО" оюну аркылуу суроолорго жооп берүү
1. Кыргызстанда аянты 1км кв ашкан канча ири көл бар? (16)
 2. Көлдөр пайна болушу боюнча канчага бөлүнөт? (3)
 3. Ысык-Көлдүн деңиз деңгээлинен бийиктиги? (1607М)
 4. Соң-Көлдүн суусунун көлөмү канча? (2,64 М КУБ)
 5. Карасуу-Көлүнүн аянты? (4,5 КМ КВ)
 6. Кулун көлүнүн аянты? (3,25 КМ КВ)
 7. Ысык-Көлдү кайсы тоолор курчап турат?
(Тун. Күңгөй Ала тоосу, туш. Тескей Ала тоолору курчап турат)
 8. Соң-Көлгө канча агын суулар куят? (18 агын суулар куят)

Окуучулар суроолорго жооп беришет.

НК1

ПК1
ПК3

5.

Үй тапсырма
(2мин)

1. § 5.3. Кыргызстандын көлдөрү боюнча окуу.
2. Кыргызстандын көлдөрү боюнча 10 тест түзүү
3. Төмөнкү таблицаны толтуруу
4. Атластагы жазылган ири көлдөрдү контур картага жайгашкан ордун аныктап жазуу
5. Кыргызстандагы көлдөрдүн аянтын, тереңдигин, суусунун көлөмүн, көлдүн деңиз деңгээлинен бийиктигин жаттоо.

Кыргызстандын ири көлдөрүнүн морфологиялык мүнөздөмөлөрү
(17-таблица)

№	Көлдөрдүн аттары	Алган орду, дарыянын алабы	Суу бетинин деңгээли(м)	Бетинин аянты км ²	Суунун көлөмү (млн м ³)	Эң терең жери, м
1.	Ысык-Көл					
2.	Соң-Көл					
3.	Чатыр-Көл					
4.	Сары-Челек					
5.	Кара-Суу					
6.	Күлүн					
7.	Көл-Суу					
8.	Мерцбахер					

Маалымат жанзуу контур карта мнен иштөө

ПКЗ

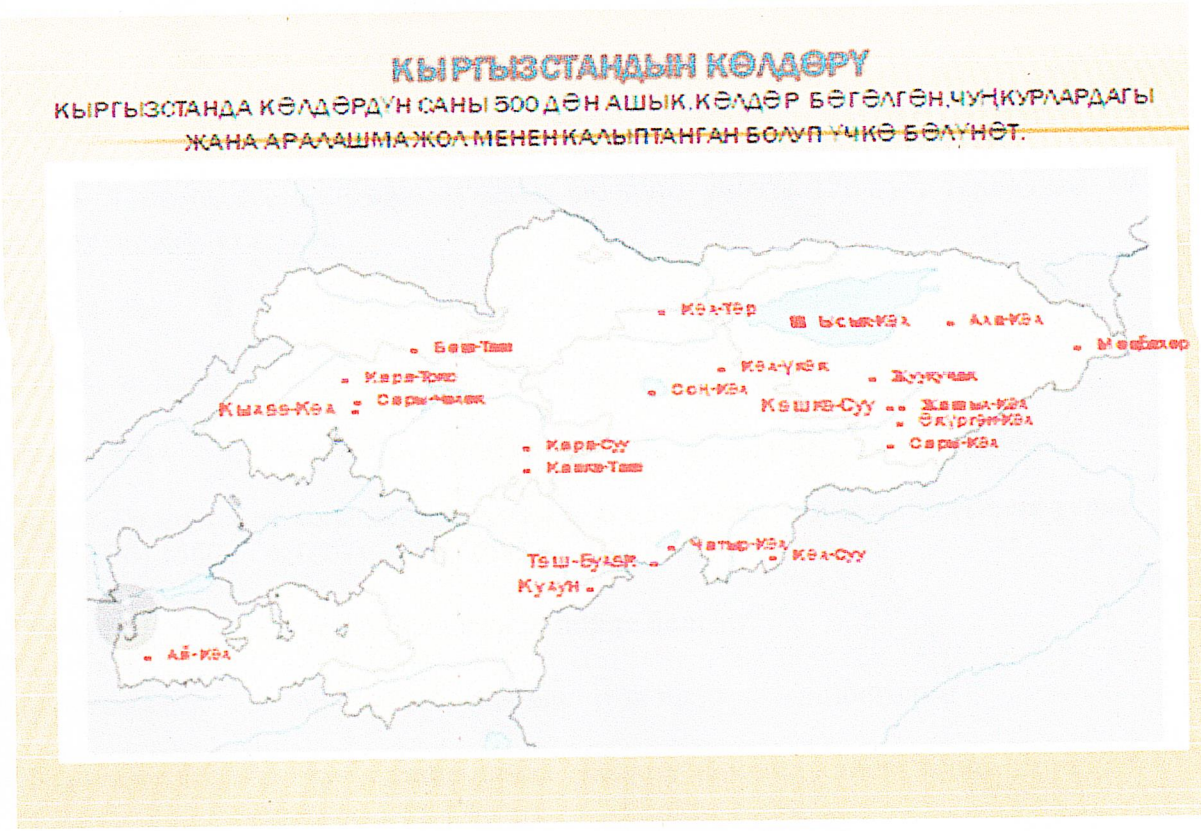
ПКЗ

6.

Баалоо
(2мин)

1. Мактоо сөздөр айтылат.
2. Активдүү катышууга шыктандырат.
3. Упайлардын негизинде баалоо.

Окуучулар билимине, аракетинге жараша бааланат.

КЫРГЫЗСТАНДЫН КӨЛДӨРҮ
 КЫРГЫЗСТАНДА КӨЛДӨРДҮН САНЫ 500 ДЕН АШЫК. КӨЛДӨР БӨГӨЛГӨН, ЧУЃУРЛАРДАГЫ
 ЖАНА АРАЛАШМА ЖОЛ МЕНЕН КАЛЫПТАНГАН БОЛУП ҮЧКӨ БӨЛҮНӨТ.

Тест менен иштөө

- 1) Кыргыз Республикасында кайсыл көл тоо урап, дарыя суусу бөгөлүп калгандыктан пайда болгон?
а) Чатыр-Көл б) Сары-Челек в) Соң-Көл г) Ысык-Көл д) Токтогул суу сактагычы
- 2) Соң-Көл көлү деңиз деңгээлинен канча метр бийиктикте орун алган?
а) 3500м б) 2300м в) 3016м г) 3520м д) 3270м
- 3) Ысык-Көл көлүнүн узундугу канча?
а) 668км б) 530 км в) 182км г) 60км д) 156км
- 4) Сары-Челек көлү келип чыгышы боюнча, морфологиялык түзүлүшү боюнча кандай көлдүн тибине кирет?
а) карстык б) тектоникалык в) бөгөлмө г) мореналык д) аралашма
- 5) Суусунун деңгээли 3016м бийиктикте, терендиги 22м, узундугу 29м, бетинин аянты 278 км², Кажырты суусу агып чыккан көл кайсы?
а) Ысык-Көл б) Соң-Көл в) Чатыр-Көл г) Кулун д) Сары-Челек
- 6) 3520м бийиктикте жайгашкан жана бетинин аянты 170 км², терендиги 19 м келген көлдү атагыла.
а) Сары Челек б) Соң Көл в) Ысык-Көл г) Мерцбахер д) Чатыр Көл
- 7) Кайсы көлдөн кажырты суусу агып чыгат?
а) Чатыр-Көл б) Соң-Көл в) Ысык-көл г) Кулун д) Мерцбахер.
- 8) Ысык-Көлдүн бетинин деңгээли деңиз деңгээлинен канча бийиктикте турат?
а) 2070м б) 1560м в) 1607м г) 3600м д) 2570м
- 9) Сары-Челек көлү кандай жол менен пайда болгон?
а) тектоникалык б) калдык в) карстык г) мөңгүлүк д) бөгөлмө
- 10) Кыргызстандагы ири көлдөр пайда болушу боюнча кайсы типке кирет?
а) мөңгүлүк б) тектоникалык в) бөгөлмө г) калдык д) карстык